

CUNUNI DE SÂRMĂ GHIMPATĂ

MARTIRI ORTODOCȘI
DIN SECOLUL XX

Chris Moorey

Traducere și anexe de
DRAGOȘ DÂSCĂ

Colecția *Apologetica*
Seria *Mărturisitori ortodocși din secolul XX*
1

Doxologia,
Iași, 2025

C U P R I N S

15	PREFAȚĂ
17	NOTE GENERALE
19	MULȚUMIRI
21	INTRODUCERE

01 Martirii chinezi de la începutul secolului XX

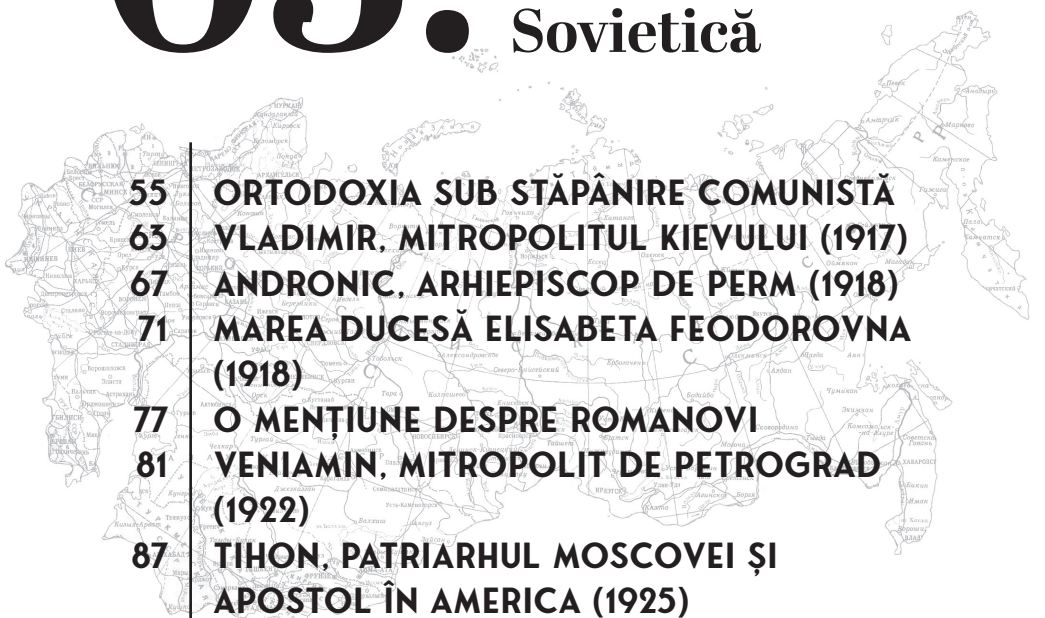
27	ORTODOXIA ÎN CHINA
29	RĂSCOALA BOXERILOR
31	EVENIMENTELE DIN IUNIE 1900
33	MARTIRII:
35	1. MITROFAN CHI-SUNG ȘI FAMILIA
37	2. PAVEL WANG
37	3. MIRON RUI ȘI FAMILIA SA
38	4. ANA LIN
38	5. ACHILINA ȘUANG
39	6. IA WANG
39	7. ALȚI MARTIRI CHINEZI
40	URMĂRILE

02. Ortodoxia în Imperiul Austro-Ungar

45
49

**RUTENII
MAKSIM (MAXIMUS) SANDOVICI (1914)**

03. Noii martiri din Uniunea Sovietică

- 55 **ORTODOXIA SUB STĂPÂNIRE COMUNISTĂ**
- 63 **VLADIMIR, MITROPOLITUL KIEVULUI (1917)**
- 67 **ANDRONIC, ARHIEPISCOP DE PERM (1918)**
- 71 **MAREA DUCESĂ ELISABETA FEODOROVNA (1918)**
- 77 **O MENȚIUNE DESPRE ROMANOVII**
- 81 **VENIAMIN, MITROPOLIT DE PETROGRAD (1922)**
- 87 **TIHON, PATRIARHUL MOSCOVEI ȘI APOSTOL ÎN AMERICA (1925)**
- 95 **LIDIA GRAMMAKOVA (1928)**
- 99 **ARCADIE, EPISCOP DE LUBNÎ (1937)**

105	EXEMPLU DE CAZ: LOCUITORII VORONEJULUI (1926-1951)
111	NOII MARTIRI AI ESTONIEI (1919):
111	1. PLATON KULBUSCH, EPISCOP DE TALLINN
114	2. PĂRINTELE NIKOLAI BEJANIȚKI
115	3. MIHAIL BLEIVE
119	4. IOAN, ARHIEPISCOP DE RIGA (1918)

04. Martirii din Asia Mică

129	FUNDAL ISTORIC
135	TREI SFINȚIȚI MUCENICI (1914-1922):
135	1. GRIGORIE, MITROPOLIT DE KYDONIA (1914)
136	2. EFTIMIE, EPISCOP DE AMASIA (1921)
137	3. AMBROZIE, MITROPOLIT DE MOȘONESION (1922)
139	HRISOSTOM, MITROPOLIT DE SMIRNA (1922)

05.

Martirii din Germania nazistă și din Al Doilea Război Mondial

-
- 147 NAZISMUL ȘI RELIGIA**
151 IUGOSLAVIA (1941):
152 1. SAVA TRLAJIĆ, EPISCOP DE GORNJI KARLOVAC
153 2. PLATON, EPISCOP DE BANJA LUKA
155 3. PETAR ZIMONJIĆ, MITROPOLIT DE DABAR-BOSNIA
157 GRECIA
159 APĂRĂTORI AI POPULAȚIEI EVREIEȘTI ȘI MĂSURILE DE PROTEJARE A ACESTEIA
169 PREVELI
173 GORAZD PAVLÍK, EPISCOP DE MORAVIA ȘI SILEZIA (CEHOSLOVACIA, 1942)
177 GRIGOL PERADZE (POLONIA, 1942)
181 MARTIRII DIN PARIS (1942-1945):
181 1. MAICA MARIA SKOBŢOVA DIN PARIS (1945)
189 2. PĂRINTELE DIMITRI KLEPININ ȘI IURI SKOBŢOV (1944)
194 3. ILIA FONDAMINSKI (1942)
197 4. ALEXANDER SCHMORELL (GERMANIA, 1943)

208	IOSIF ANTONIOU DIN EVIA (GRECIA, 1944)
211	VASIL (BAZYLI) MARTYCZ (POLONIA, 1945)
215	POST-SCRIPTUM: SLUJBA DE ÎNVIERE ÎN LAGĂRUL DE LA DACHAU

06.

Martirii din Europa de Est de după Al Doilea Război Mondial

221 ALBANIA

235 ROMÂNIA:

241 1. VALERIU GAFENCU (1952)

246 2. CONSTANTIN OPRIȘAN (1958)

249 3. PĂRINTELE ILARION FELEA (1961)

251 4. STAREȚUL DANIEL (SANDU) TUDOR (1962)

253 5. MĂRTURIA PASTORULUI RICHARD
WURMBRAND

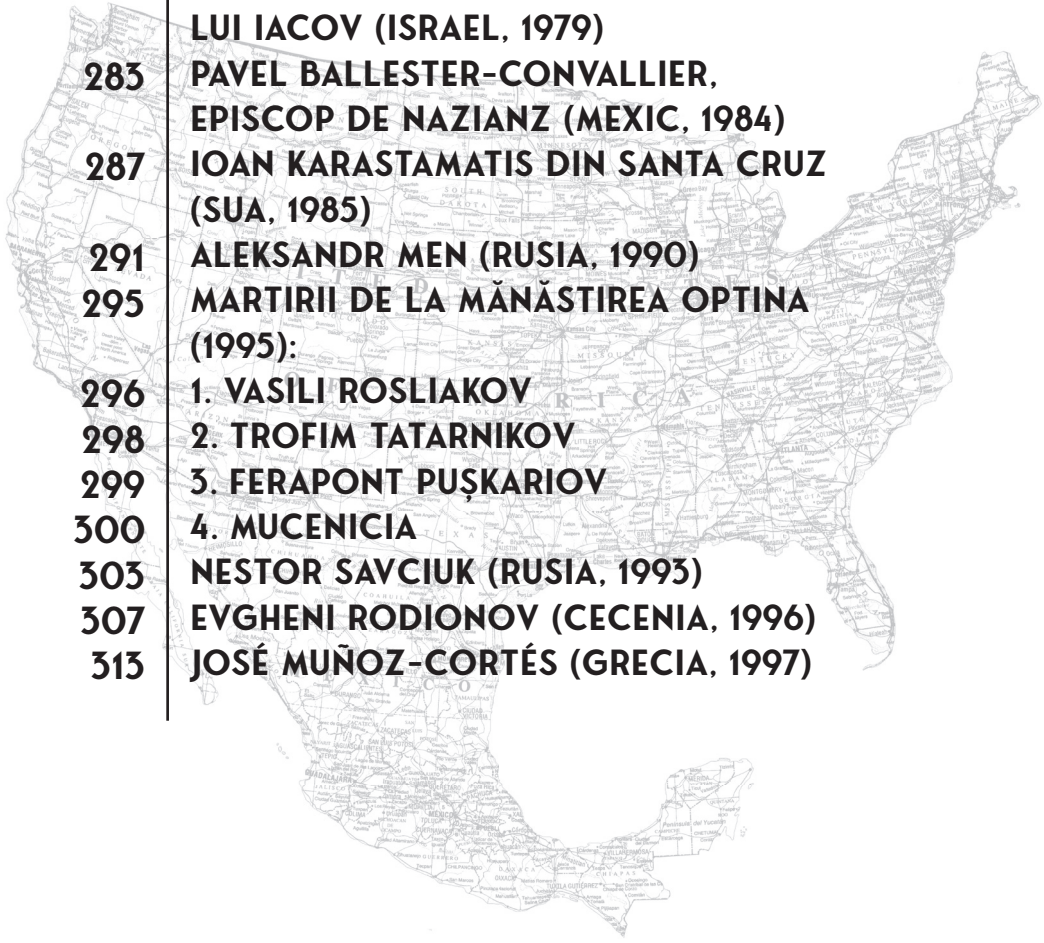
257 URSS

257 1. MIHAIL IERȘOV, EPISCOP DE CISTOPOL
(1974?)

261 2. VORONEJ (1987)

07. Alți martiri de după Al Doilea Război Mondial

-
265	TURCIA: REVOLTELE DE LA ISTANBUL (1955)
273	CHINA: REVOLUȚIA CULTURALĂ (1966)
279	SF. MC. FILUMEN HASAPIS DE LA FÂNTÂNA LUI IACOV (ISRAEL, 1979)
283	PAVEL BALLESTER-CONVALLIER, EPISCOP DE NAZIANZ (MEXIC, 1984)
287	IOAN KARASTAMATIS DIN SANTA CRUZ (SUA, 1985)
291	ALEKSANDR MEN (RUSIA, 1990)
295	MARTIRII DE LA MĂNĂSTIREA OPTINA (1995):
296	1. VASIL ROSLIAKOV
298	2. TROFIM TATARNIKOV
299	3. FERAPONT PUȘKARIOV
300	4. MUCENICIA
303	NESTOR SAVCIUK (RUSIA, 1993)
307	EVGHENI RODIONOV (CECENIA, 1996)
313	JOSÉ MUÑOZ-CORTÉS (GRECIA, 1997)

Concluzii

315	OARE ESTE CU PUTINȚĂ PACEA PE PĂMÂNT?
316	UN MESAJ DE IUBIRE

Anexe

321	SFINȚII MĂRTURISITORI ROMÂNI CANONIZAȚI ÎN 2024
323	SFÂNTUL PREOT MUCENIC CONSTANTIN SÂRBU (1975)
327	SFÂNTUL PREOT MUCENIC LIVIU GALACTION MUNTEANU (1961)
331	SFÂNTUL CUVIOS MUCENIC GHERASIM DE LA TISMANA (1952)
335	SFÂNTUL CUVIOS MUCENIC VISARION DE LA LAINICI (1951)
339	SFÂNTUL PREOT MUCENIC ALEXANDRU DIN BASARABIA (1941)

342	DESPRE AUTOR
343	NOTE

Icoană din
Capela Memorială Ortodoxă Rusă
din Dachau

P R E F A Ț Ă

Născut în Anglia în 1948, m-am bucurat de marea binecuvântare să trăiesc într-un loc și într-o perioadă în care nu am fost niciodată chemat să-mi pun curajul la încercare. Nu am participat la niciun război, convingerile mele politice nu m-au trimis niciodată la închisoare sau la moarte, iar singurul pericol pentru convingerile mele religioase au fost, mai degrabă, nepăsarea și disprețul, decât tortura sau rugul. De fapt, am sentimentul neplăcut că, pentru a mărturisi tot ce știu, e suficient ca un anchetator să îndrepte spre mine o freză dentară... Din această poziție privilegiată, am fost întotdeauna fascinat de faptul că atât de mulți oameni sunt pregătiți să sufere sau să moară pentru convingerile proprii.

Atenție: să moară pentru convingerile lor, nu să ucidă. Mi se pare deosebit de trist că, în ultimii ani, „martiriul” a devenit aproape un cuvânt murdar, asociat mai degrabă cu sinuciderea autorului și omorârea trecătorilor nevinovați ca act politic terorist, decât cu sacrificiul voluntar al propriei vieți pentru a da mărturie despre credință. După cum spunea Gandhi, „pentru o cauză și eu aș fi pregătit să mor, dar nu există nicio cauză pentru care aș ucid”. Uneori avem nevoie să ni se reamintească adevăratul sens al martirajului.

Neîndoielnic, în calitate de creștin, am o afecțiune deosebită pentru martirii Bisericii. În timp ce scriam o carte despre sfinții ortodocși, m-a frapat gândul că noi tindem să ne raportăm la persecuție și martiriu ca fiind, în mare parte, caracteristici ale Bisericii primare. Cu toate acestea, este foarte posibil să fi existat mai mulți martiri creștini în secolul al XX-lea decât în secolul al IV-lea. În decursul cercetărilor mele, am dat peste o icoană modernă cutremurătoare a lui Hristos și a prizonierilor creștini din Dachau, care m-a determinat să aflu mai multe despre martirii din Germania nazistă. Toate aceste sentimente și gânduri disparate s-au contopit treptat în inspirația pentru lucrarea de față.

Judecând din perspectiva Bisericii Ortodoxe, cartea pe care o țineți în mâini nu poate fi o compilație exhaustivă, datorită numărului atât de mare de bărbați și femei care și-au dat viața pentru dreapta credință.

Într-adevăr, numai pentru noii martiri din Rusia sovietică ar fi nevoie de o enciclopedie.

Prin urmare, aceasta este o selecție personală și oarecum subiectivă; trebuie să mărturisesc că, în unele cazuri, este posibil să fi atribuit „martirajului” un caracter mai complex, care ar putea să pară ambiguu sau vag pentru unii. Cu toate acestea, cred că am fost fidel memoriei acestui minunat grup de creștini și că pildele pe care le-am selectat ne vor ajuta să înțelegem ce este mucenicia.

六月廿八日圍
民傾巢出隊
經英法陸軍
暨各國之兵
與團民開仗我
國轟軍門標
下統帶從中
夾攻鏖戰多
時未分勝
負云

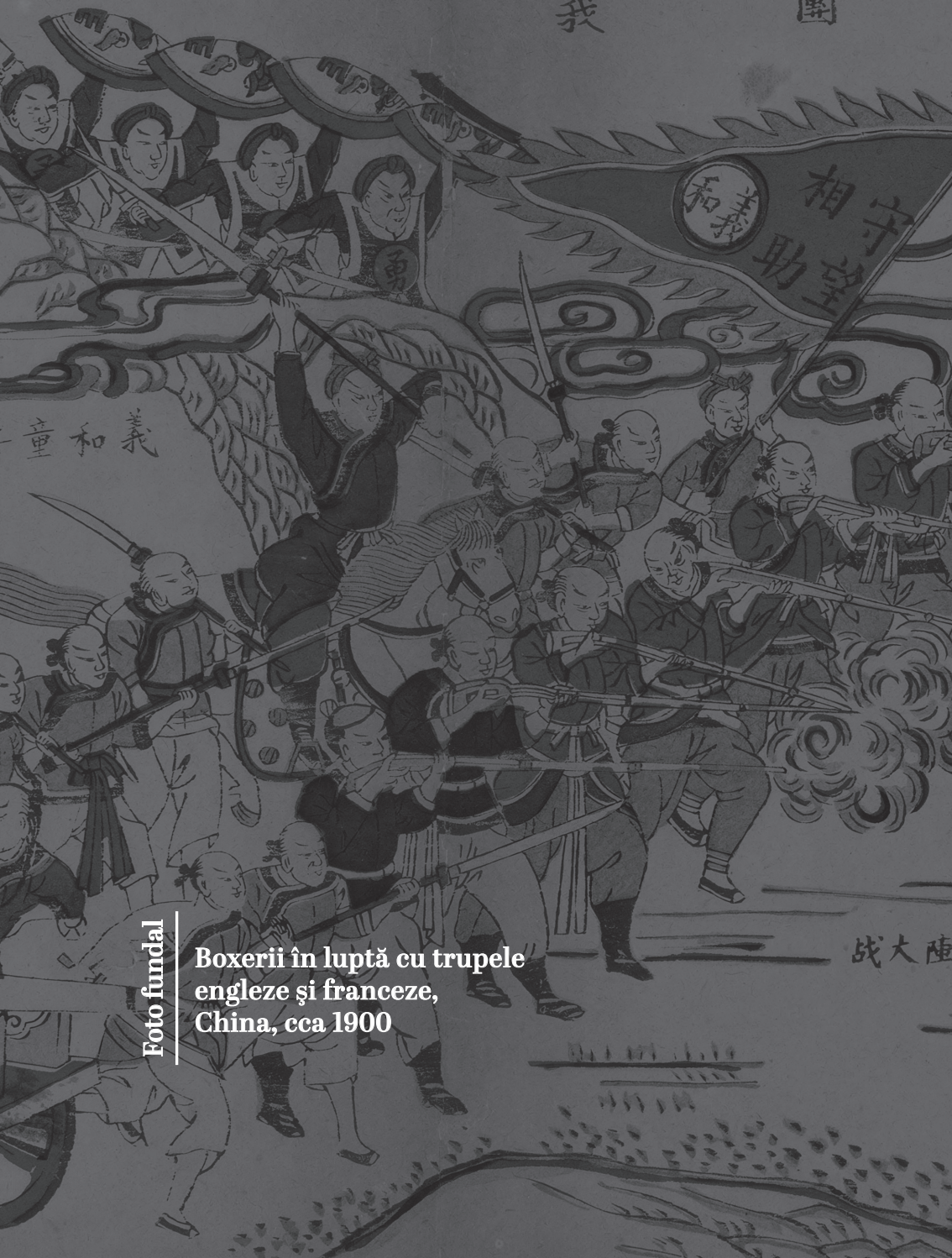

Foto fundal

Boxerii în luptă cu trupele
engleze și franceze,
China, cca 1900

战大陣

圖戰慶民團與軍陸法英

Martirii chinezi de la începutul secolului XX

兵大國各法英

對軍兩

Icoana Sfinților Martiri Chinezi uciși în Răscoala Boxerilor

ORTODOXIA ÎN CHINA

După câteva misiuni de relativ scurtă durată în secolele al VII-lea și al XIII-lea, istoria principală a Ortodoxiei în China a început în 1685. În acel an, împăratul chinez Kangxi (1669-1723) a capturat de la Imperiul Rus fortul Albazin din nord-estul îndepărtat și a preluat controlul asupra întregii regiuni. Patruzeci și cinci de ruși albazinieni, inclusiv preotul lor ortodox, au fost deportați în Beijing și acest grup a avut un rol crucial pentru convertirea la Hristos a multor chinezi din capitala imperiului. În general, împăratul a avut o atitudine favorabilă față de creștinii ruși și le-a dăruit un vechi templu budist pentru a fi folosit ca biserică. S-a speculat chiar că Kangxi ar fi un fel de împărat Constantin pentru Biserica Creștină din China. Relațiile dintre aristocrația chineză și ruși erau, de asemenea, relaxate și prietenoase. Aveau loc numeroase căsătorii mixte. În același timp, Ortodoxia a dobândit mulți adepți în rândul populației chineze albaziniene și numeroși chinezi au fost botezați în 1698, cu prilejul sfințirii (pe atunci) singurei biserici ortodoxe din Beijing.

În 1700, țarul Petru cel Mare a emis un edict prin care îndemna să fie propovăduită credința ortodoxă în Siberia și China. În 1712, odată cu moartea singurului preot rus din Albazin, împăratul Kangxi a dat permisiunea ca mai mulți preoți noi să primească dreptul de ședere în China. În 1715, prima misiune rusă a fost înființată la Beijing, în principal pentru a răspunde nevoilor rezidenților ruși și ale personalului diplomatic. Începând cu aproximativ 1720, în ultimii ani ai domniei lui Kangxi și sub succesorul său Yung Chen, toleranța față de creștinism (și, de fapt, față de toate credințele neconfucianiste) a scăzut și au urmat perioade de persecuție, caracterizate de diferite grade de severitate. Cu toate acestea, ortodocșii au fost, în general, tratați mai favorabil, iar

persecuția creștinilor occidentali nu a fost niciodată extinsă și asupra acestora. Între 1820 și 1850, majoritatea edictelor anticreștine au fost anulate, iar noile edicte i-au grațiat pe creștini, fiindcă autoritățile considerau că aceștia urmăreau „desăvârșirea morală”, una dintre principalele virtuți confucianiste.

În cea mai mare parte a celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, întâlnim o toleranță generală față de creștinii de toate credințele, în ciuda ambițiilor imperiale în creștere ale puterilor occidentale și a umilirii Chinei în Primul și Al Doilea Război al Opiului (1839-1842, respectiv 1856-1860). Este curios faptul că rebeliunea Taiping din 1850-1864 a fost inspirată de o ideologie „creștină” milenară fanatică, deși eretică; însă chiar dacă rebeliunea a provocat douăzeci și cinci de milioane de morți în China, atitudinea generală față de creștinii obișnuiți nu a fost afectată. Odată cu sosirea celei de-a paisprezecea misiuni ruse în 1858-1864, misionarilor ortodocși li s-a permis, pentru prima dată, să părăsească Beijingul și să propovăduiască în alte provincii. În 1866, s-a acordat permisiunea de a ține slujbe religioase în limba chineză, iar în 1882, primul preot ortodox chinez, părintele Mitrofan Chi-Sung (vom vorbi despre el mai jos) a fost hirotonit în Tokyo de Sfântul Nicolae, Arhiepiscopul Japoniei.

Foto

Chinezii citesc un manifest al boxerilor în Beijing pe care scrie „Omorâți toți străinii!”.
Scenă din timpul Răscoalei Boxerilor.
Ilustrație realizată de Frank Dadd, 1900

